

Sense enveja

JOAN FERRAN CAMÍ LATORRE
FILOSOF
@jfcami

La meua pitjor enveja, transformada en admiració, és per al talent dels escriptors que saben veure i explicar la vida a partir dels seus miralls trencats. Així acaba l'assaig *L'enveja* de la Marina Porrás a l'editorial Fragmenta. El seu assaig reflecteix les qualitats d'una bona lectora, crítica literària i també escriptora. És molt agradable que et portin de la mà a rellegir obres de la Mercè Rodoreda, poesies de Gabriel Ferrater o proses de Josep Pla, i et facin veure en els seus personatges, com a miralls, els sentiments que també són els nostres en la vida que a cadascú ens ha tocat viure. Veu, viu i ens mostra la vida com una novel·la. Altres assajos, *La mandra* i *L'avarícia*, tenen un registre filosòfic, amb conceptes metafísics de bon llegir. Aquest, com diria el filòsof Joan-Carles Melich a *La religió de l'ateu*, té la mirada fàctica de la prosa. Un assaig literari que ens presenta uns personatges versemblants, reals, éssers en el món de la literatura que ens són referents de les nostres vivències.

Confesso que m'identifico en el mecanisme mental de llegir filosofia i, més planerament, literatura, per contemplar com els conceptes abstractes o els personatges de ficció se'm projecten, com si fos una pel·lícula. No se'm fa estrany, ans al contrari, diria que m'és familiar llegir Kant i veure-hi gent que m'envolta: "La passió envejosa és el ressentiment que sentim quan veiem una cosa que és nostra eclipsada o disminuïda per allò que tenen els altres". L'enveja és quotidiana. Hi ha enveja en les relacions d'amistat o entre companys de feina. Quants malentesos han desfet amistats d'anys? Quantes disputes pel poder laboral han realitzat grimpadors que, com les cabres prevaricadores fan el que sigui per ocupar els punts més alts del poder? "La família és un lloc on l'enveja pot créixer amb força i crueltat". Quantes famílies han trencat les herències? Si l'enveja agafa un sentit creixent, serà un pecat terrible. Serà fàcil que s'associï amb la ira i la supèrbia. "Un cor sec incapaç d'estimar algú més capaç de fer el mal sense ressentir-se". Ferreix. La millor resposta és l'allunyament d'aquesta

relació tòxica. Se'm fa difícil que l'espiral de l'enveja tingui un final raonable. Si no aconseguim el seu propòsit, la batalla de l'enveja i la gelosia pot esdevenir un rabios escenari farcit de fel. I el més greu, no em sé imaginar quin ressentiment malaltís pateixen els que maten la parella i els fills per no poder suportar viure amb l'enveja de la seva pèrdua. Lluny. Ens diu la Marina que l'enveja no té gairebé cap senyal que el detecti, o que la mirada de l'envejós només la detecta un altre ull intel·ligent, cultivat. No ho poso en dubte que en les trames novel·lesques o abstraccions filosòfiques pugui ser així. Ara bé, tot pecat i tota virtut és transversal, és inherent a la condició humana. Ningú n'està exclòs de patir-les o gaudir-les. Per això, ningú més adequat que les persones més properes a l'envejós i l'envejat per detectar el caràcter de la seva relació. Rodoreda diu: "Quan algú que coneixem té un amor, es veu". El que els afectats no saben veure, se'ls reflecteix com miralls d'augment a qui els envolten. Només amb una mirada externa ens podem posar al lloc de l'altre i copsar els seus sentiments. És l'efecte de les neurones mirall que responen a estímuls visuals i ens possibilita l'empatia. En Daniel

Goleman, autor de *La intel·ligència emocional*, afirma que les neurones mirall detecten les emocions, el moviment i, fins i tot, les intencions de la persona amb qui parlem, i reediten en el nostre propi cervell l'estat detectat, activant en el nostre cervell les

mateixes àrees actives en el cervell del nostre interlocutor, creant un "contagi emocional". Això ens explica perquè sentim por, amor, alegria o tristesa com els personatges que observem a través de la pantalla o en els llibres. No sé si en tenim tots, uns més que els altres o són miralls trencats, còncavs o convexos. El cert és que

no tots interpretem igual la realitat. I potser millor que sigui així.

Acabo reprenent el dilema admiració versus enveja, no és fàcil delimitar-los. L'admiració és mostrar la satisfacció per alguna cosa que t'agrada però que saps que no ets capaç de fer o reproduir: no sabré mai escriure com; no sabré mai pintar com; no sabré jugar com. Recordo el professor de metafísica, Joaquim Maristany, quan deia que mai podria escriure una novel·la, sobretot després de llegir Dostoievski. Jo tampoc. L'enveja-enveja és covarda i castradora. T'incapacita per a l'estimació i fins i tot perquè algú t'estimi. L'admiració, l'enveja sana, et permet compartir la creació d'altres. Ets feliç amb els èxits que té un altre, hi empatitzes. Tant fa que sigui escriptor, pintor, arquitecte, constructor, professor, empresari o familiar, amic, conegut; l'únic que

em surt del cor, és estimar-los sense enveja pels èxits que tenen i acompanyar-los en moments difícils. Ben segur que l'altra cara de l'enveja és l'admiració. Ara bé, l'antídoto de l'enveja és l'estimació. Prefereixo estimar que envejar.

